

A Belügyminisztérium Tudományos Tanácsa által 2012-ben alapított Szabó András díjat első alkalommal Prof. dr. Katona Géza nyugalmazott rendőr dandártábornoknak adományozza.

Katona professzorban rendőr-nemzedékek tanítóját, kiváló parancsnokot, a bűnüldözés nemzetközi hírű szakértőjét, a bűnügyi technika hazai fejlesztésének egyik kiemelkedő személyiségét tiszteljük.

Katona Géza 1945-től napjainkig terjedő munkássága ellentmondásoktól és törésektől mentes, minden részletében vállalható életművet eredményezett, ami azért is kivételes teljesítmény, mert a történelmi korszak, amelyben ezt a teljesítményt elérte, nagyon is telve volt törésekkel, ellentmondásokkal és vállalhatatlan fordulatokkal. A mai ünnepi alkalommal napjaink és a jövő korszak rendőreinek tanulsággal szolgálhat a kivételes tehetségű tudós példája.

A rendőri hivatást éppen hatvanhét évvel ezelőtt választotta. Értelmiségi gyökerek, a sárospataki gimnázium szellemisége, a jogi stúdiumok magas szintű elsajátítása, az imponáló nyelvtudás más vonzalmakat feltételezett. Az életre szóló döntés helyességét azonban az életút igazolja.

A kivételesen tehetséges fiatal rendőrtiszt rövid, de annál hasznosabb parancsnoki gyakorlat után rendőriskolai tanár lett, később pedig a mind rangosabbá váló belügyi szakfolyóirat szerkesztőjeként tevékenykedett. Ott találjuk Kertész Imre munkatársaként a bűnügyi technika alapítói között, ahol azután a kriminalisztika gyakorlatának és elméletének nemzetközi rangú művelőjévé válhatott. Az aktív szolgálat megkoronázásaként a bűnügyi rendőrség egyik országos szintű irányító posztjáról vonult nyugdíjba, jóval túl az akkor szinte mindenkire kötelező felső korhatáron. Nem csupán parancsnokként mutatott kiemelkedő képességeket, de Katona ezredesben tisztelhetjük az 1945 után felnőtt bűnügyi szakember gárda első számú nevelőjét is. Nincs aktív rendőrtábornok – a ma regnáló belügyminisztert is beleértve – aki a bűnügyi tudományok gyakorlatát ne az ő szakkönyveiből tanulta volna. Ez a pedagógiai teljesítmény is elismerést kapott Katona Géza tábornoki kinevezésében.

A szakmai gyakorlatot kutatási forrásnak tekintő rendőrtiszt igen rövid idő alatt a hazai kriminalisztika legismertebb szerzői sorába emelkedett. „A nyomok vizsgálata a büntetőeljárásban” című dolgozatával 1961-ben szerzett kandidátusi fokozatot, 1972-ben pedig kriminalisztika-történeti disszertációjával a tudományok doktora címet nyerte el. Az olyan monográfiák, mint „A nyomozás magyarországi szabályozásának története”, avagy „Közbiztonság-védelem az I.

világháborúig” című dolgozatok a szerző különleges felkészültségét igazolják a büntetőeljárás-tudomány és a rendészeti igazgatás területein. Az elmúlt két évtized terméséből kiemelem az öt európai ország kriminalisztikai irodalmába bevezető kötetét és a bűnüldözés hazai gyakorlatának félévszázados múltját felidézõ személyes hangvételi visszaemlékezést. Az eljárásjog elméleti kérdései iránti vonzalma kriminalisztikai kutatásai során erősödött, aminek egyik legértékesebb összefoglalását a Kriminalisztika és a bűnügyi tudományok című művében olvashatjuk. Ilyen megalapozás mellett nem csoda, hogy az írástudók felelõsségével hívta fel a figyelmet az igazságügyi szakértõi terület 2005. évi szabályozásának súlyos fogyatékoságaira, amelyek kijavítására úgyszólván szellemi mozgalmat indított, és ennek során még eredményeket is elkönnyvelhetett.

Ha a most csak nagyon vázlatosan bemutatott életút fõbb tanulságait összefoglaljuk, akkor három különösen jellemzõ vonást emelhetünk ki.

Elõször azt, hogy a rendõrségi gyakorlat nem fejleszthetõ az elmélet nélkül, de az elmélet művelésétõl tartózkodják az, aki a közrendvédelem és bűnüldözés gyakorlatát nem ismeri. Katona Géza vezetõi teljesítményében és tudományos eredményeiben a gyakorlatnak és az elméletnek olyan ötvözete jelenik meg, amelynek szinte nincs is párja ebben a hivatásrendben.

Másodszor emlékeztetünk arra, hogy a rendészeti igazgatás megértése interdiszciplináris megközelítést igényel. Katona professzor kutatási területei között a kriminalisztika mellett jól megfér a kriminológia elmélyült művelése és a büntetõ anyagi és eljárásjogi dogmatikában való imponáló jártasság.

Harmadszor nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy sem a testületi erények fejlesztése, sem a tudományos vizsgálatok hatékonysága nem érhető el a történeti szemlélet, a múlt alapos ismerete nélkül. Katona professzor hosszú évtizedeken keresztül szinte egyedül támaszkodott a magyar közjog százados hagyományaira, akkor is, amikor ez egyenesen gyanús gondolkodásnak minõsült. A rendészet – rendvédelem vitában azért tudott vezetõ szerepet vállalni és újat alkotni, mert nálánál jobban senki nem ismerte azokat a hazai és nemzetközi forrásokat, amelyek a demokratikus jogállami rendészet alapjait teremtették meg. Vele együtt szomorúan állapítsuk meg, hogy a rendészeti jogalkotás egyelőre keveset merített ezekbõl a forrásokból.

Az életmû messze nincs lezárva. Katona Géza tábormok változatlan érdeklõdéssel és fiatalos lendülettel folytatja kutató- és publikációs

munkásságát, amit már eddig is a szakkönyvek és tanulmányok hosszú sora igazolt. A mai elismerés elsősorban ennek a teljesítménynek szól, de figyelmeztetés a rendészeti politikai alakítóinak is: döntéseik bölcsőbbek lesznek, ha hajlandók tanulni a több tapasztalattól és nagyobb tudástól, amelyet számunkra Katona Géza életműve példáz.

Tisztelt Tábournok úr, Kedves Géza Bácsi, mindannyiunk nevében kívánunk Önnek további sikereket és boldog életet.